

משרד המשפטים
הסניגוריה הציבורית הארצית
לשכת הסניגוריה הציבורית הארצית

הסניגוריה הציבורית

דוח שנתי

לשנת 2006

מוגש לשר המשפטים
בהתאם לסעיף 8 לחוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו–1995

אוגוסט 2007

תוכן עניינים

5	מבוא
8	1 פעילות הסניגוריה הציבורית בייצוג לקוחותיה
8	1.1 ייצוג נאשמים בבית משפט השלום
8	1.1.1 בעיית העדר הייצוג בבתי-משפט השלום
9	1.1.2 ייצוג נאשמים מחוסרי אמצעים
9	1.1.3 ייצוג נאשמים שהתביעה מבקשת לגזור עליהם מאסר בפועל
10	1.1.4 ייצוג נאשמים בדיונים מקדמיים (ימי הקראות)
12	1.2 ייצוג חשודים
12	1.2.1 ייצוג חשודים ועצורים במהלך חקירתם במשטרה
16	1.2.2 ייצוג חשודים בהליכי שימוע
16	1.2.3 ייצוג חשודים נפקדים בהליך גביית עדות מוקדמת
18	1.3 ייצוג קטינים בבית משפט לנוער
19	1.4 ייצוג מאושפזים בכפייה בצו בית משפט בפני ועדות פסיכיאטריות מחוזיות
21	1.5 ייצוג אסירים
21	1.5.1 ייצוג אסירים בפני ועדות שחרורים
25	1.5.2 ייצוג בעתירות אסירים
28	1.6 ייצוג בבית-המשפט העליון
33	1.7 ייצוג במשפטים חוזרים
34	1.8 ייצוג לפי חוק הגנה על הציבור מפני עברני מין
36	2 פעילות הסניגוריה לשמירה על רמת הייצוג ולשיפור איכותו
36	2.1 שכלול מערך הפיקוח המקצועי
37	2.2 העברת מידע מקצועי שוטף באמצעות הדואר האלקטרוני
38	2.3 השתלמויות לצוות הסניגורים החיצוניים
39	2.4 השתלמויות לצוות הסניגורים הפנימיים
39	2.5 שדרוג מערך המומחים והוצאות ההגנה
41	3 פעילותה המוסדית של הסניגוריה הציבורית
41	3.1 מעורבות פעילה בשינויי חקיקה
42	3.1.1 חוקים שנחקקו בכנסת:
44	3.1.2 הצעות חוק הנדונות בוועדות הכנסת:

3.1.3	ענייני חקיקה הנדונים בוועדה לסדר דין פלילי וראיות בראשות השופטת מרים נאור	45
3.1.4	ענייני חקיקה הנדונים בפורומים פנימיים במשרדי הממשלה:	46
3.2	ידיד בית המשפט	46
3.3	פעילות הסניגוריה הציבורית לשיפור תנאי כליאה	47
3.4	מעורבות הסניגוריה הציבורית בפיקוח על הקמת בית סוהר בניהול פרטי	48
3.5	שיתוף פעולה בפילוט שעניינו פיקוח אלקטרוני על עצורים ואסירים	48
3.6	שיתוף סטודנטים למשפטים בעבודת הסניגוריה הציבורית	49
4	פיתוח שרותים סוציאליים ואלטרנטיבות להליך הפלילי	51
4.1	שילוב עובדים סוציאליים בסניגוריה הציבורית	51
4.2	פיתוח הקשר עם המחלקה לגישור וליישוב סכסוכים וקידום הליכי צדק מאחה	51
4.3	אלטרנטיבות להליך הפלילי	52
5	הצוות הפנימי של הסניגוריה הציבורית	53
5.1	מבנה מחוזות הסניגוריה הציבורית ופעילותם	53
5.2	הסניגוריה הארצית ופעילותה	54
5.3	חיזוק הצוות הפנימי, טיפוחו והרחבתו	54
5.3.1	תקנון והיערכות ארגונית חדשה	55
5.3.2	תנאי ההעסקה של הצוות המשפטי	55
5.3.3	תנאי ההעסקה של הצוות המנהלי	55
6	היבטים ניהוליים	56
6.1	קשרים עם גורמים בחו"ל	56
6.2	פינוי מסמכים ישנים לארכיב הכללי וביעורם	58
7	פעילות הסניגוריה הציבורית באמצעות עורכי דין חיצוניים	58
7.1	דרכי העסקה ותשלום	59
7.2	שינויים בתעריף שכר הטרחה	60
7.3	הרכבת רשימת הסניגורים הציבוריים ומינוי סניגור לתיק	60
7.4	חלוקת העבודה בין הסניגורים החיצוניים	61
7.5	ניוד עורכי דין ממחוזות שונים למחוז דרום	65
8	היקף הפעילות	66
8.1	שיעור הפעילות היחסית	66

66.....	נתונים על-פי הליכים.....	8.2
66.....	8.2.1 הגידול בהיקף העבודה.....	
67.....	8.2.2 פילוח לפי סוג הליך וסוג בית משפט.....	
68.....	8.2.3 פילוח הליכים לפי עילות מינוי.....	
70.....	8.2.4 חלוקת עומס העבודה בין המחוזות.....	
71.....	8.3 נתונים על-פי פניות.....	
74	9 עלות הפעילות	
74.....	9.1 שכר-טרחה והוצאות.....	
75.....	9.2 עלות הפעילות בהשוואה להיקף הפעילות.....	
77.....	9.3 שכר-טרחה והוצאות מול אמדן התחייבויות ומול תכנית העבודה השנתית.....	
77.....	9.4 השתתפות מקבלי השירות בעלותו.....	
79.....	9.5 פערים בין הוצאות הסניגוריה הציבורית עפ"י חוק לבין תקצובה בספר התקציב.....	
79.....	9.6 שמירה על מסגרת תקציבית המתאימה להיקף הפעילות.....	
81	10 החמרה בענישה ועלייה בשיעור הכליאה –	
81	ללא בסיס אמפירי ובהתעלם מנתונים המצביעים על ירידה בפשיעה	
81.....	10.1 רקע ותמצית.....	
82.....	10.2 תרבות של קביעת מדיניות ללא נתונים.....	
82.....	10.2.1 מאגר הנתונים של משטרת ישראל.....	
83.....	10.2.2 הבחירה להתעלם מנתונים קיימים.....	
85.....	10.2.3 ועדת חוקה, חוק ומשפט.....	
87.....	10.3 הדיון החלול אודות בעיית האלימות והפשיעה בישראל.....	
89.....	10.4 שיעור הכליאה הגבוה ביותר ונזקיו.....	
90.....	10.5 החמרה בענישה באמצעות חקיקה לא מידתית.....	
91.....	10.6 החמרה בענישה באמצעות פסיקת בית המשפט העליון.....	
91.....	10.7 המחיר הכבד של התעלמות מנתונים ופתרונות חלופיים לבעיית הפשיעה.....	
92.....	10.7.1 "עיר ללא אלימות".....	
93.....	10.7.2 צדק מאחה.....	
93.....	10.7.3 הטיית הליכים מהמערכת הפלילית למערכות אחרות.....	
94.....	10.8 לסיכום.....	
95	סיכום	

רע"פ 2516/06 פלוני נ' מדינת ישראל (30.5.06): המבקש הורשע שלא בפניו בבית-המשפט לתעבורה בעבירות של נהיגה ללא רישיון וללא ביטוח ונידון לפסילת רישיון וקנס. הערעור שהגיש בעצמו לבית-המשפט המחוזי נדחה. לאחר מכן הגיש בעצמו בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון והוחלט למנות לו סניגור מהסניגוריה הציבורית. המסמכים שהגיש המבקש לכל הערכאות היו כתובים בכתב יד, עמוסים וגדושים בפרטים, מבלי שניתן היה להבין את טענותיו. מבדיקת החומר בתיק עלה כי ההליך היה רצוף פגמים, וכי המבקש, שלא היה מיוצג (ובערכאה הראשונה כלל לא נכח ונדון בהיעדרו), לא ידע לטעון את הטענות המתאימות. כמו כן, התגלה כי המבקש נמצא פטור מאחריות פלילית בשל מחלת נפש בתקופה קרובה למועד ביצוע העבירות, במסגרת תיק פלילי אחר. בנסיבות אלה, הסכימה המדינה למתן רשות הערעור ולזיכוי המבקש.

1.7 ייצוג במשפטים חוזרים

חלק נכבד מנפח העבודה של הסנגוריה בתחום המשפטים החוזרים תפס גם בשנת 2006 ייצוגם של שני נידונים שזכו למשפט חוזר בסוף שנת 2004 (פ"ח 9974/04 מדינת ישראל נ' אדריאן שוורץ ופ"ח 1128/05 מדינת ישראל נ' דניס אייזן). המשפטים החוזרים ממשפטים להתנהל בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובבית המשפט המחוזי בבאר-שבע, והייצוג בהם נעשה על ידי הממונה על משפטים חוזרים בסניגוריה הארצית, יחד עם סניגורים פנימיים נוספים.

בשנת 2006 הגיעו לסנגוריה הציבורית 50 פניות לייצוג בבקשות למשפט חוזר. מדובר בתוספת של 27 פניות ביחס לשנת 2005, משמע גידול של יותר מ- 100% בכמות הפניות.

23 מתוך 50 הפניות החדשות בשנת 2006, הגיעו מנידונים שנשפטו בבתי משפט צבאיים, לעומת 4 פניות כאלה בלבד בשנת 2005. את העלייה הדרמטית בכמות הפניות הללו, ניתן לזקוף, אולי, לחובת חוסר הודאות המשפטית ביחס לערכאה הרלוונטית לבקשות למשפט חוזר של נידונים שנשפטו בבית המשפט הצבאי בעזה טרם ההתנתקות. הסנגוריה הציבורית פנתה ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליט הצבאי הראשי בבקשה לקבל את חוות דעתם באשר לסמכות של הסנגוריה הציבורית לייצג בהליכים אלה. בתשובת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה צוין כי העניין יוסדר בהצעת חוק. ואכן, ביום 21.3.07 נחקק חוק עונש מאסר שגזר בית משפט צבאי בחבל עזה (הוראות מעבר), התשס"ז-2007. לפי סעיף 7(א) לחוק, בקשה למשפט חוזר על פסק דין חלוט שניתן בבית משפט צבאי בעזה, ידון בפני נשיא בית הדין הצבאי לערעורים שהוקם לפי חוק זה. לפי סעיף 7(ד) לחוק, הוראות סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, לא יחולו בעניין זה. בהתאם לכך, הוחלט לסגור את כל הפניות הנוגעות לבתי משפט צבאיים (ובסך הכל 27 פניות) בשל חוסר סמכות של הסנגוריה הציבורית לייצג בהן.

בשנת 2006 נסגרו, מעבר ל-27 הפניות של נידונים שנשפטו בבתי משפט צבאיים, כ-30 פניות נוספות, אשר חלקן התקבלו בשנים קודמות והצטברו בהמתנה לטיפול. סגירתן של 57 פניות היוותה התקדמות משמעותית בסגירת הפערים שהצטברו בשנים הקודמות לטיפול בפניות. למעשה, זמן ההמתנה לטיפול בפנייה התקצר משמעותית. נכון לסוף 2006, המתינו לטיפול סך הכל 38 פניות, דהיינו 9 פניות פחות מן הפניות שהמתינו לבדיקה בסוף 2005. כל זאת, על אף הגידול החד במספר הפניות שהגיעו בשנת 2006.

במהלך שנת 2006 החלה לפעול במסגרת בית הספר למשפטים של המכללה למנהל, קליניקה ייעודית בנושא חפות ומשפטים חוזרים. הסטודנטים הלומדים במסגרתה מסייעים לצמצום הנטל על הסנגוריה הציבורית בתחום המשפטים החוזרים, באמצעות מעבר ראשוני על התיקים, איתור חומר והכנת חוות דעת. בנוסף, סייעו הסטודנטים בהעמקת המחקר המשווה בתחום של הרשעות שווא ומשפטים חוזרים.

בשנת 2006 לא הגישה הסנגוריה הציבורית לבית המשפט העליון בקשות למשפט חוזר. למרות שכ-15 תיקים נמצאים בשלב מתקדם של איסוף חומר לצורך הגשת בקשות כאלה, נתקלת הסנגוריה הציבורית בקשיים רבים בהגשתן.

להזכיר, כי מאז קום המדינה קיבל בית המשפט העליון רק 17 בקשות למשפט חוזר, כאשר עד היום רק 10 מתוכן הסתיימו בזיכוי מלא. 4 משפטים חוזרים הסתיימו בהרשעה ו-3 משפטים חוזרים עדיין מתנהלים. מדובר במספר קטן ביותר של החלטות על ביטול הרשעה או זיכוי לאחר תום המשפט, וזאת ביחס לנעשה בעולם. נתון זה מעורר את השאלה האם ישראל אכן חפה מהרשעות שווא? על מנת לסבר את האוזן, יוזכר כי בסקוטלנד, מדינה בעלת היקף אוכלוסייה דומה לזה של ישראל (כ-6,000,000 תושבים), מתקבלות כ-5-6 בקשות למשפט חוזר מידי שנה.

מאז שנת 2001 מוסמכת הסנגורית הציבורית הארצית להורות על ייצוג של פונה ע"י הסנגוריה הציבורית, אם סברה כי יש מקום להגיש בעבורו בקשה למשפט חוזר, וזאת לפי סעיף 18(א)(9) לחוק הסניגוריה הציבורית. החוק איננו מקנה לסניגוריה הציבורית סמכויות מפורשות לאיתור חומר, לעיון בחומר קיים, לעריכת חקירות ובדיקות ולהזמנת חוות דעת. החקיקה הקיימת איננה מתמודדת גם עם סוגיות חשובות נוספות בתחום, כגון: שמירת מוצגים לאחר סיום המשפט; זכותו של נידון לעריכת בדיקות DNA ובדיקות מדעיות אחרות במוצגים לאחר סיום המשפט וזכותו לעיין בחומר חקירה מקורי ובחומר חדש לאחר סיום המשפט. במקרים רבים, נמצא כי חומר ראיות ואף מוצגים יקרי ערך הושמדו. גם כאשר חומר ומוצגים קיימים, הרי שברוב המקרים הפרקליטות מתנגדת להעברתם לסניגוריה, ולמצער מגבילה את העברתם ואף גורמת להימשכות בלתי נסבלת של ההליכים בעניין.

לענין זה הגישה הסנגוריה הציבורית לבית המשפט העליון במהלך שנת 2006, בקשה לעיון בחומר חדש במסגרת מ"ח 8093/04 **משה קסטל נ' מדינת ישראל**. מדובר בבקשה למשפט חוזר שהוגשה על ידי קסטל בעצמו. הסנגוריה נזקקה לחומר על מנת שתוכל להחליט אם לייצג את קסטל בבקשה למשפט חוזר, לאחר שתימצא כי יש עילה טובה לכך, הנתמכת בחומר ראיות משמעותי. הסנגוריה הציבורית הגישה את הבקשה לאחר שבמשך למעלה משנה בקשה את החומר מהתביעה וזו סירבה להעבירו. התביעה התנגדה לבקשה וטענה כי יש לדחות את בקשתה של הסניגוריה הציבורית על הסף, משום שאיננה מייצגת בהליך. כמו כן טענה התביעה, כי אין לסניגוריה הציבורית זכות לעיין בחומר חקירה לקראת היערכות למשפט חוזר. כבוד הנשיאה ד' ביניש לא קיבלה עמדה זאת, וקבעה כי "העובדה כי מדובר בחומר שהצטבר לאחר ההרשעה, היא כשלעצמה אינה מספקת לדחיית הבקשה". כמו כן, הורתה לצדדים לבוא בדברים. בעקבות כך, העבירה התביעה לסנגוריה חלק מן החומר מהתיק המבוקש, חומר המאשש את טענות הסניגוריה.

למרבה הצער, קשיים אלה, בהם נתקלת הסנגוריה הציבורית במהלך עבודתה, מונעים בפועל את האפשרות הממשית להגיש בקשות למשפט חוזר ולהביא לביטולן של הרשעות שווא.

1.8 ייצוג לפי חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין

בחודש אוקטובר 2006 נכנס לתוקף השלב הראשון של חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין, התשס"ו-2006. החוק מאפשר הטלת הגבלות משמעותיות ופיקוח על מי שהורשעו בעבירות מין, לאחר שסיימו לרצות את עונשם, וזאת כדי למנוע מהם לשוב ולעבור עבירות ומבלי שביצעו עבירה נוספת. בחודש דצמבר החלה הפרקליטות להגיש לבתי המשפט בקשות לצווי פיקוח על עברייני מין אשר משתחררים מהכלא לאחר שריצו את מלוא עונש המאסר. עד אמצע שנת 2007 הוגשו כ-100 בקשות לצווי פיקוח. הסנגוריה הציבורית מייצגת בכמחצית מהבקשות שהוגשו עד כה.

במהלך הליכי החקיקה סברה הסניגוריה הציבורית כי החוק מעורר קשיים חוקתיים כבדי משקל, בכך שהוא מאפשר להטיל באופן רטרואקטיבי הגבלות קשות על חופש התנועה, חופש העיסוק וזכויות יסוד אחרות של אנשים אשר סיימו לרצות את עונשם. זאת, נוכח חשש שהם עלולים לבצע עבירות בעתיד. הדברים בעייתיים במיוחד על רקע המגבלות והעדר הנתונים על מהימנות כלי האבחון להערכות מסוכנות הקיימים כיום. נוכח המגבלות של כלי האבחון מחד גיסא, וחומרת הסנקציות המוטלות על עברייני המין המשוחררים מאידך גיסא,

באופן בלתי מוסבר, מצליח הצוות המנהלי של הסניגוריה הציבורית להגדיל את יעילותו משנה לשנה בעשרות אחוזים, כאשר הוא ממלא את כל המשימות כמעט ללא יצירת פיגורים. נדמה כי מאמצי העובדים, כמו גם ההצלחה שתוארה לעיל, הינם בעוכרי המערכת, שכן, משום מה, משאבי כוח האדם מוקצים שוב ושוב דווקא ליחידות שעבודתן איננה נעשית ביעילות דומה לזו של הסניגוריה הציבורית ושאינן יכולות להצביע על עלייה בעומס העבודה ובתפוקה. דבר זה מהווה תמריץ שלילי להמשך ההתייעלות.

בהקשר זה תוזכרנה במיוחד הרחבת הייצוג בתחום הפסיכיאטריה, הרחבת הייצוג בתחום התיקים הביטחוניים בדרום ולאחרונה אף הרחבת הייצוג בתחום הפיקוח על עברייני מין. כל אלו לא לוו בהקצאת כוח אדם מתאים. בחלק מהמקרים צורכי הסניגוריה הציבורית כלל לא נלקחו בחשבון בדרישות התקציביות של משרד המשפטים ובחלק אחר של המקרים החליט המשרד על הרחבת הייצוג ללא תוספת כח אדם, וזאת בניגוד לתכניות עבודה שאושרו בשנים קודמות ואשר התנו את ההרחבה בתוספת כח אדם מנהלית ומשפטית.

תרשים ט. מצבת עובדי הצוות הפנימי - בחתך מחוזות

מחוז	סניגורים	מתוכן משרות לא מאוישות	מתמחים	סטודנטים	מנהלה	מתוכן משרות מנהליות לא מאוישות	שירות לאומי	שליחים	סה"כ
תל אביב	25	1	9	4	23		5	1	67
ירושלים	12	2	4	6	11		5	1	39
דרום	13		6	2	12		4	1	38
חיפה	12	2	4	4	8	2	6	2	36
נצרת	11		4		6		2	1	24
ארצית	10		4		5		3		22
סה"כ	83	5	31	16	65	2	25	6	226

6 היבטים ניהוליים

6.1 קשרים עם גורמים בחו"ל

מאז הקמתה רואה הסניגוריה הציבורית חשיבות מרובה בקיום קשרים עם גורמים מחוץ לישראל. קשרים אלה הוכחו כבעלי-ערך לימודי גבוה ביותר. הניסיון הנצבר במדינות העולם, ובמיוחד בארצות-הברית, בה מוסד הסניגוריה הציבורית הוא בן למעלה מ-100 שנים, יכול לתרום רבות לחשיבה על הסניגוריה הציבורית בישראל ולפיתוחה. בנוסף, הניסיון מלמד שבמדינות העולם מתמודדים העוסקים במתן ייצוג לנאשמים

וחשודים עם שאלות דומות עד מאוד לאלה המעסיקות את הסניגוריה הציבורית בישראל, לרבות שאלות הקשורות למבנה הסניגוריה הציבורית, לאתיקה מקצועית, ליחס שבין הסניגוריה הציבורית לבין גופים אחרים במערכת המשפט הפלילי ושאלות רבות אחרות הנוגעות לייצוג בפלילים.

בחודש ינואר 2007 השתתף משה הכהן, הסניגור הציבורי של מחוז ירושלים, כמנחה אורח בהשתלמות שארגנה הסניגוריה הציבורית של אנגליה ווילס. ההשתלמות נערכה בעיר צ'לטנהם והוזמנו לקחת בה חלק סניגורים ציבוריים משבע מדינות שונות ממזרח ומרכז אירופה ומאסיה. במסגרת ההשתלמות, עברו הסניגורים הדרכות וסדנאות בנושאים הבאים: ניהול הליך פלילי, ייצוג בהליכי חקירה, אתיקה מקצועית, ייצוג מוכווון לקוח, ניהול משרד סניגוריה ציבורית, עיצוב קריטריונים לפיקוח על עבודת סניגורים ציבוריים ולמידת איכות הייצוג.

בחודש פברואר ומרץ 2007 הוזמנו נציגים מהסניגוריה הציבורית, עו"ד תרצה קיש ממחוז ת"א-מרכז וד"ר יואב ספיר, סגן הסניגוריה הארצית, יחד עם נציגים מפרקליטות המדינה, להשתתף בסמינרים בנושא מערכות משפטיות. הסמינרים התקיימו בפראג ובאתונה, במסגרת תוכנית MEDA השייכת לתהליך ברצלונה של האיחוד האירופי. התכנית מיועדת לקדם את נושא הפנים והצדק בין המדינות הים התיכוןיות של תהליך ברצלונה והיא קובעת שיתוף פעולה אזרחי בנושאים הבאים: צדק, המאבק בסמים, פשע מאורגן, טרור, השתלבות מהגרים בחברה, הגירה ותנועת בני אדם. מטרת הפרק המשפטי של תוכנית MEDA, הנה לתמוך בחיזוקן ובפיתוחן של מוסדות שיפוטיים במדינות ברצלונה וכן לסייע ביצירת יכולות ניהוליות של מערכות המשפט על מנת לחזק את הממשל התקין. מטרת הסמינר הנה הקניית ידע בסיסי למשתתפים בנעשה באיחוד האירופי ובמדינות השכנות בתחום מערכות משפטיות, ונועדה לאפשר יצירת קשרים עם עמיתים אירופים ואזורים.

בשנה האחרונה עסקה מחלקת משפטים חוזרים בסניגוריה הציבורית הארצית בלימוד של סוגיית הטיפול בהרשעות שווא בעולם בכלל, ובאנגליה בפרט. בין היתר, העמיקה בלימוד עבודתו של הגוף העוסק בביקורת פסקי דין פליליים באנגליה, ה-CCRC Criminal Cases Review Commission - וכן יצרה קשר עם נציגו, כולל היו"ר, פרופ' גראהם זליק. במסגרת קידום הקשר הזמין היו"ר את נציגי הסניגוריה הציבורית לבקר ב-CCRC. בהמשך לכך ביקרה הממונה על המחלקה, עו"ד אפרת פינק, בחודש מאי האחרון, במשרדי ה-CCRC וכן השתתפה בכנס שערך הארגון בנושא הרשעות שווא, לרגל 10 שנים להיווסדו. הביקור כלל לימוד של תהליכי עבודה ותהליכי קבלת החלטות, העמקה בהבנת סמכויות הארגון, ניתוח שיקול הדעת בקבלת החלטות, פילוח תיקים אופייניים וסטטיסטיקות של הארגון והצגת ביקורת על עבודתו. חלק מהותי מהביקור כלל פגישות עם דרגי העבודה בארגון, במטרה ליצור כר לשיתוף פעולה עתידי. הכנס כלל הרצאות של נציגים מכל העולם העוסקים בתחום של הרשעות שווא ומשפטים חוזרים, וכן של ראשי מערכת המשפט האנגלית.

בשנת 2007 הגיעה לארץ משלחת נוספת של מרצים, שופטים, תובעים וסניגורים מאוניברסיטת פורדהאם. נערכה השתלמות בשיתוף המשלחת, הסניגוריה הציבורית והפרקליטות בנושא Interrogation. בנוסף להשתלמות, בה נכחו פרקליטים וסניגורים רבים, נפגשו חברי המשלחת עם בכירים במערכת המשפט הישראלית ועם יו"ר וועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת, פרופ' מנחם בן ששון.

בחודש מאי 2007 הוזמן ד"ר יואב ספיר, סגן הסניגוריה הארצית וממונה על מחלקת תיקי בית המשפט העליון, על-ידי ארגון Open Society Institute ועל ידי משרד המשפטים של קזאחסטן להשתתף בכנס בנושא סיוע משפטי פלילי לנזקקים. מדינת קזאחסטן שוקלת מזה תקופה להקים סניגוריה ציבורית. לפיכך, שלחה לישראל בחודש ינואר 2006, שתי נציגות מצוות ההקמה בקזחסטן, על מנת שתלמדנה על מבנה הסניגוריה הציבורית בישראל ועל פעילותה השוטפת. את המשלחת אירח והדריך מר משה הכהן. ד"ר יואב ספיר הוזמן להרצות על הזכות לייצוג, על המודלים האפשריים של סניגוריה ציבורית ועל האתגרים שבבניית שיטה חדשה

סיכום

חזון הסניגוריה הציבורית הוא: **העלאת איכות עשיית הצדק בהליכים פליליים ולבר-פליליים במדינת ישראל. זאת, באמצעות מתן ייצוג משפטי מקצועי ואיכותי ללקוחות הסניגוריה הציבורית, ודאגה לקידום האינטרסים ושמירת הזכויות של ציבור החשודים, הנאשמים והנידונים כולו.**

ואכן, לסניגוריה הציבורית תפקיד חוקתי ראשון במעלה בשמירה על קיומו של ההליך ההוגן בתחום המשפט הפלילי. בשיטת המשפט האדברסרית, המבוססת על שוויון בין הצדדים, מהווה הזכות לייצוג בכלל ולייצוג הולם בפרט, ערובה מרכזית לעשיית צדק. במהלך 10 שנות קיומה שינתה הסניגוריה הציבורית כליל את פני המשפט הפלילי במדינת ישראל, בכל הנוגע להרחבת הזכות לייצוג ולהעלאת רמתו ואיכותו.

עיסוקה המרכזי של הסניגוריה הציבורית הוא להבטיח מתן שירות מקצועי, איכותי ואמין לציבור לקוחותיה - עצורים, חשודים, נאשמים, מערערים ואסירים. במהלך השנים הולכת ומתרחבת בחקיקה הזכות לייצוג. במקביל לכך, הולכת ומתחזקת בקרב הציבור בכלל ובקרב הקהילייה המשפטית בפרט, ההבנה כי ייצוג בידי סניגור הוא האמצעי המרכזי ליצירת הליך הוגן וכי אין משפט צדק ללא הליך הוגן. גם בשנת 2006 חלה התקדמות של ממש בנושא זה, הן בחקיקה והן בפרקטיקה.

בשל כל אלה, אנו עדים לגידול מתמיד בעומס עבודתה של הסניגוריה הציבורית ובהיקפה. למעשה, בחמש השנים האחרונות חל גידול של כ- 53% במספר ההליכים. כיום מייצגת הסניגוריה הציבורית את הרוב המכריע של הנאשמים והעצורים, בגירים כקטינים, במדינת ישראל, וזאת באמצעות קבוצה גדולה ומגוונת של עורכי דין מסורים ונמרצים.

גידול ניכר זה איננו מתבטא בעלויות תקציביות מקבילות, שכן הסניגוריה הציבורית מאתרת באופן מתמיד דרכי ארגון והעסקה חדשות, אשר מיעלים ומוזילים את פעילותה. במובן זה, המודל המופרט המאפיין את הסניגוריה הציבורית, לפיו רוב העבודה המקצועית מתבצע באמצעות עורכי דין חיצוניים, כאשר הפיקוח והניהול נותרים בידי עורכי דין עובדי מדינה – הוכח כמוצלח.

בשנת 2006 השלימה הסניגוריה הציבורית את הפרישה הארצית בתחום ייצוג חולי הנפש המאושפזים בכפייה בפני הוועדות הפסיכיאטריות. הסניגוריה אף קלטה לטיפול מאות תיקים ביטחוניים בעבירות טרור, שנדונו עד לאחרונה בבית המשפט הצבאי בעזה. בשנה האחרונה אף מייצגת הסניגוריה במרבית ההליכים על פי החקיקה החדשה שעניינה פיקוח על עבריני מין שסיימו לרצות את עונשם. בתקופה זו מגבירה הסניגוריה בשיעור ניכר את עבודתה בתחום ייצוג אסירים בפני ועדות השחרורים, כאשר פלח הייצוג בתחום זה צפוי עוד לגדול. הסניגוריה צפויה אף לייצג יותר ויותר חשודים בהליך של שימוע טרם הגשת כתב אישום. מחלקת משפטים חוזרים בסניגוריה הארצית מקבלת יותר ויותר פניות, אולם יכולתה לתת מענה מספק לשטף הפניות מוגבלת ביותר.

ברי, כי שינויים והרחבות אלה מחייבים גידול בתקציב השנתי המיועד לתשלום שכר טרחה של עורכי דין חיצוניים. אולם, בכך לא די. הצוות הפנימי של הסניגוריה הציבורית לא תוגבר באופן משמעותי מזה זמן רב. אמנם, גם המערכת הפנימית עובדת ביעילות רבה וללא יצירת פיגורים, אך על מנת למנוע פגיעה בחוסנו של הארגון וביכולתו להבטיח לאורך זמן עמידה ביעדיו, יש להיערך בדחיפות לתיקונה הנאות של הסניגוריה, הן מבחינת היקף כוח האדם והן מבחינת תנאי העסקתו. יתרה מזו, יש להוסיף למבנה הסניגוריה הציבורית יחידות ייעודיות שונות. להנהלת משרד המשפטים הוגשה הצעה לחיזוק המחלקה בסניגוריה הארצית העוסקת בבדיקת פניות להגשת בקשות למשפטים חוזרים. כמו כן, הוגשה פעם נוספת הצעה לשילוב עובדים סוציאליים כחלק אינטגרלי מהיחידה. הסניגוריה הציבורית אף חזרה על דרישותיה מהנהלת המשרד להוספת תקנים פנימיים לניהול ולפיקוח על ההליכים בפני ועדות פסיכיאטריות, על התיקים הביטחוניים ועל ההליכים לפי חוק הגנה על הציבור מפני עבריני מין.

העובדות הן כי המערכות העומדות מול הסניגוריה הציבורית והשותפות עימה בניהול ההליך הפלילי מתוגברות באופן רצוף, לעיתים קרובות מבלי שיש בידיהן להצביע על גידול אמיתי במשימות המוטלות עליהן ובתפוקות שהן מייצרות. הפער ההולך ומתרחב בין לבין מערכת הסניגוריה הציבורית, שעל הגידול במשימותיה ובתפוקותיה לא יכולה להיות מחלוקת, פוגע באופן ישיר בעקרון השוויון ובזכות האדם והאזרח להליך הוגן במשפט הפלילי.

על וועדת הסניגוריה הציבורית והנהלת משרד המשפטים לדאוג לכך שהסניגוריה הציבורית תקבל את המשאבים החיוניים על מנת שתוכל למלא אחר מטרותיה החברתיות ויעדיה על פי חוק.